

สำนักบริหารการทะเบียน
กรมการปกครอง

การแก้ไขปัญหาคนไร้รากเหง้า

มาตรา ๑๙/๒ วรรคสอง

พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒

สำนักบริหารการทะเบียน
กรมการปกครอง

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

คุณสมบัติภายใต้เงื่อนไข ๓ ประการ

(๑) เป็นเด็กไร้เดียงสาที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้ง / เด็กเร่ร่อน / เด็กที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือบุพการีทอดทิ้ง

อยู่ในการอุปการะหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่จัด
ทะเบียนตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์
เด็ก (สถานสงเคราะห์ฯ สังกัด พม. / โรงเรียนราชประชานุ
เคราะห์ สังกัด ศธ.)

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

-รวมถึงบุคคลในลักษณะเดียวกัน ที่เคยอยู่ (ศิษย์เก่า)
/ไม่เคยอยู่ในการอุปการะของหน่วยงานดังกล่าว

+

ซึ่งนายทะเบียนไม่อาจรับแจ้งการเกิด หรือเพิ่มชื่อได้
เนื่องจาก

“ไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติ”

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึง บุคคลที่ไม่อาจรับแจ้ง
การเกิดและเพิ่มชื่อได้ เนื่องจากไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิด
และสัญชาติ

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

คุณสมบัติอื่นของผู้มีสิทธิยื่นคำขอมีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๑๙/๒ วรรคสอง

ข้อ ๑ (๑) ผู้มีสิทธิยื่นคำขอ

๑. เด็กไร้เดียงสาที่ถูกบิดาทอดทิ้ง หรือ
  ๒. เด็กเร่ร่อน ที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือ
  ๓. เด็กที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือบุพการีทอดทิ้ง หรือ
ซึ่งอยู่ในการอุปการะของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็ก
  ๔. บุคคลที่เคยอยู่ในการอุปการะของหน่วยงานดังกล่าว หรือ (ศิษย์เก่า)
-
๕. บุคคลที่ไม่อาจรับแจ้งการเกิดหรือเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน เนื่องจากไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติได้ด้วย

นายทะเบียนไม่อาจรับแจ้งการเกิดหรือเพิ่มชื่อได้
เนื่องจากไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติได้

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(๑) กลุ่มได้เลข ๑๓ หลัก กรณีเป็นเด็กที่ได้รับแจ้งการ
เกิดตามมาตรา ๑๙ , ๑๙/๑ และ ๑๙/๓
= เลข ๐ (รอกการพิสูจน์)

ถือว่าได้รับการพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติแล้ว!

กฎกระทรวงหลักเกณฑ์และวิธีการพิสูจน์สถานการณ์เกิดและสัญชาติ
ของเด็กซึ่งถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อนหรือเด็กไม่ปรากฏบุพการี หรือบุพการีทอดทิ้ง
พ.ศ. ๒๕๕๑

รับแจ้งการเกิด
มาตรา ๑๙
มาตรา ๑๙/๑
มาตรา ๑๙/๓

เรียกตรวจหลักฐาน
และสอบสวนพยานบุคคล

ภายใน ๖๐ วัน

พยานหลักฐาน
-บันทึกรับตัวเด็ก
-หลักฐานการรับตัวเด็ก
-รูปถ่าย
-หลักฐานทางทะเบียน(ถ้ามี)
-หลักฐานอื่นๆ (ถ้ามี)

นายทะเบียนรวบรวม
เสนอความเห็นไปยัง
นายอำเภอท้องที่

ภายใน ๓๐ วัน

ไม่สามารถพิสูจน์
สถานการณ์เกิดและ
สัญชาติได้

พยานบุคคล
-ผู้แจ้งการเกิด
-เด็กที่ขอแจ้ง กรณี ๓ ปีขึ้นไป
-บุพการี หรือผู้ปกครอง (ถ้ามี)
-ผู้รู้เห็นการเกิด/ให้ข้อมูลได้
-บุคคลที่เด็กเคยอาศัยอยู่ (ถ้ามี)

จัดทำทะเบียนประวัติ
และเอกสารแสดงตน

คำนึงถึง
(๑) สิทธิมนุษยชน
(๒) ความมั่นคงของ
มนุษย์ และความมั่นคง
ของราชอาณาจักร
(๓) เกณฑ์การได้/ไม่ได้
ตาม กม.สัญชาติ

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

- (๒) กลุ่มที่ได้เลข ๑๓ หลัก ไม่ได้เกิดจากการแจ้งการเกิด
-เพิ่มชื่อมาตรา ๓๗ (ระเบียบฯ ข้อ ๙๗ , ๙๘, ๑๐๓)
-การจัดทำทะเบียนประวัติ (เลข ๖ / ๐-๘๙)

ถือว่าได้รับการพิสูจน์สัญชาติ!

แต่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์เรื่องการเกิด

ให้ยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด ม.๒๐/๑ ก่อน
(นส.กรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙/ว ๑๑๖๘๒
ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒)

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

กรณีเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และมีความ
ไร้รากเหง้า ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ
ตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง แล้ว
สามารถยื่นคำขอสัญชาติไทย ได้หรือไม่

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(๒) ได้รับการจัดทำทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัว

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(๓) มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี
นับถึงวันยื่นคำร้อง

-สอบพยานบุคคล ๓ คน

-เอกสารประกอบ : หลักฐานการรับตัวเด็ก / หลักฐาน
การศึกษา หรือหลักฐานอื่น (ถ้ามี)

-การทำประชาคม

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(๔) หนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้า

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

คุณสมบัติอื่นของผู้มีสิทธิยื่นคำขอมีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๑๙/๒ วรรคสอง

ข้อ ๑ (๔)

มีหนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้า

- ☑ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือ
- ☑ หน่วยงานของรัฐที่มีสถานะเช่นเดียวกับสถานสงเคราะห์ หรือ
- ☑ นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต แห่งท้องที่ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่
ตามทะเบียนประวัติ

เว้นแต่ กรณีคนที่ป่วยทางจิตประสาท หรือพิการทางสมอง มีอาการเลอะเลือน
โดยมีหนังสือรับรองจากแพทย์ของสถานพยาบาลที่ทำการรักษาบุคคลดังกล่าว
เป็นหลักฐาน

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง คุณสมบัติอื่นของผู้มีสิทธิยื่นคำขอฯ

ข้อ ๒ บุคคลตามข้อ ๑ หรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถอ้างพยานเอกสาร พยานแวดล้อม หรือพยานบุคคลเพื่อพิสูจน์คุณสมบัติตามข้อ ๑ ได้ เช่น หลักฐานการรับตัวเด็กของหน่วยงานที่รับเด็กไว้ อุปการะ หลักฐานการศึกษา เอกสารการสำรวจที่จัดทำโดยส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ไบสิทธิพระ หลักฐานการรักษาพยาบาล หนังสือรับรอง หรือหลักฐานการร่วมกิจกรรมกับทางราชการ รายงานการรับรองของประชาคมหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นต้น

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

ผู้ที่ขอยื่นขอหนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้า

(๑) เป็นผู้ที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือบุพการีทอดทิ้ง
ตั้งแต่เยาว์วัย

(๒) ไม่ว่าจะเกิดในราชอาณาจักร / เกิดนอก
ราชอาณาจักร / ไม่สามารถพิสูจน์การเกิดได้

หนังสือรับรองความเป็นคนไร้รากเหง้า

- ☑ จัดทำหนังสือรับรองขึ้น ๒ ฉบับ ระยะเวลาใช้ ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่ออกเอกสาร
- ☑ ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน
- ☑ การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ “สถานะความเป็นคนไร้รากเหง้า”

๑. ถูกบิดามารดาหรือผู้ปกครองทอดทิ้ง และถูกพบตัวในสถานพยาบาล สถานที่เอกชนและที่สาธารณะ เกิดขึ้นได้กับเด็กแรกเกิด และเด็กไร้เดียงสา เช่น กรณีที่ผู้นำเด็กมาจ้างเลี้ยงหรือฝากเด็กไว้แล้วทอดทิ้ง

๒. บิดาหรือมารดาเสียชีวิตตั้งแต่เด็ก ซึ่งอาจเกิดจากอุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ หรือโรคภัยไข้เจ็บ ไม่รู้จักญาติพี่น้องหรือติดตามญาติพี่น้องไม่พบ

๓. เด็กเร่ร่อน หนีออกจากบ้าน หรือพลัดหลงจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และไม่ทราบข้อมูลสถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ข้อมูลเกี่ยวกับบิดามารดาและญาติพี่น้อง

๔. เด็กที่ถูกลักพาตัวไปจากผู้ปกครองเป็นเวลานาน ติดตามหาบิดามารดาและญาติพี่น้องไม่พบ

หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙/ว ๑๓๒๘๒ ลงวันที่ ๒๔ พ.ค. ๒๕๖๒
ข้อ ๕ และข้อ ๖

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(๕) เป็นผู้มีความประพฤติดี

ไม่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อย และ
ความมั่นคง ไม่เคยต้องโทษจำคุก (เว้นความผิดลหุโทษ
หรือประมาท) หากเคยต้องโทษต้องพ้นโทษมาแล้วไม่น้อย
กว่า ๕ ปี

-สอบพยานบุคคล ๓ คน

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(๑) อายุไม่เกิน ๑๘ ปี
- สอบปากคำพยาน
๓ คน

(๒) อายุเกิน ๑๘ ปี
- ตำรวจภูธรท้องที่
- ปปส.ภาค /
กองบัญชาการตำรวจ
ปราบปรามยาเสพติด
- ตำรวจภูธรจังหวัด/
กองบัญชาการ
ตำรวจสันติบาล

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(๖) พูดและฟังภาษาไทยได้ดี
ยกเว้น เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี / เป็นใบ้ / ผู้ป่วยจิต
ประสาท / พิการทางสมอง

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

- (๓) มีความจงรักภักดีและเลื่อมใส
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข
-สอบปากคำให้ปรากฏในสำนวน (ป.ค. ๑๔)

หนังสือรับรองคนไร้รากเหง้า

หนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙/ว ๑๓๒๘๒

ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ผู้ที่จะยื่นคำขอ

- กรณีเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ยื่นแทน ส่วนเด็กอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป จะยื่นคำร้องด้วยตัวเองก็ได้

สถานที่ยื่นคำร้อง

สนท.อำเภอ / สนท.ท้องถิ่น > ที่มีภูมิลำเนาตามทะเบียนประวัติ

เมื่อรับคำร้อง

นายทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเอกสารให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่ได้รับเอกสาร

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

ระยะเวลาดำเนินการ

มาตรา ๑๙/๒ วรรคสอง	๑๒๐ วัน
๑. รับคำร้องตรวจสอบเอกสาร	ภายใน ๑๕ วัน
๒. รวบรวมหลักฐานให้นายทะเบียนพิจารณา คุณสมบัติเบื้องต้น เสนอนายทะเบียนจังหวัด/ นายทะเบียนกรุงเทพ	ภายใน ๔๕ วัน นับแต่รับคำร้อง
๓. ส่งเรื่องให้กรมการปกครอง	ภายใน ๑๕ วัน
๔. อปค. กลับกรอง รวบรวมเสนอ รมว.มท.	ภายใน ๖๐ วัน

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

คุณสมบัติอื่นของผู้มีสิทธิยื่นคำขอมีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๑๙/๒ วรรคสอง

ผู้ใดได้รับการประกาศให้มีสัญชาติไทย ต่อมาภายหลัง
ปรากฏหลักฐานโดยชัดเจนว่าบุคคลดังกล่าวมีสถานะไม่ถูกต้อง/ขาด
คุณสมบัติ ตามประกาศนี้ ให้ จพง./นายทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น รายงาน
ต่อ อปค. โดยด่วน เพื่อเพิกถอนคำสั่งที่ให้ผู้นั้นมีสัญชาติไทย

พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๑๙/๒ วรรคสี่

สำนักบริหารการทะเบียน
กรมการปกครอง

นียบามเพิ่มเติม

กฎกระทรวงหลักเกณฑ์และวิธีการพิสูจน์สถานการณ์เกิด
และสัญชาติของเด็ก... พ.ศ. ๒๕๕๑
ประกอบ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

“เด็ก”

เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

(บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะ
ด้วยการสมรส)

“เด็กเร่ร่อน”

เด็กเร่ร่อนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

(เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือมิ แต่ไม่เลี้ยงดู หรือ
ไม่สามารถเลี้ยงดูได้ จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในสถานที่
ต่างๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อนจนน่าเกิดเป็นอันตราย
ต่อสวัสดิภาพของตน)

“เด็กไร้เดียงสา”

เด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปีบริบูรณ์ หรือเด็กที่ปราศจากความรู้ชอบตามปกติสามัญ อันเนื่องมาจากพัฒนาการทางร่างกาย ของเด็กเทียบเท่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปีบริบูรณ์

“เด็กไม่ปรากฏบุพการี”

เด็กที่ไม่สามารถสืบหาบิดามารดา หรือญาติทางสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป และให้หมายความรวมถึงเด็กที่บิดามารดาเสียชีวิต

“ผู้ปกครอง”

ผู้ปกครองว่าด้วยกฎหมายคุ้มครองเด็ก

บิดามารดา ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครอง
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้หมายความ
รวมถึงพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง
ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดู
หรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔

“มาตรา ๑๙” เด็กในสภาพแรกเกิด หรือเด็กไร้เดียงสา
ซึ่งถูกทอดทิ้ง

(นำส่งและแจ้ง ปค. / ตร. / พม. + บันทึกรับตัวให้ พม. ในเขตท้องที่
แจ้งการเกิด)

“มาตรา ๑๙/๑” เด็กเร่ร่อน หรือเด็กที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือ
บุพการีทอดทิ้ง

(อยู่ในการอุปการะของหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน
จดทะเบียนตาม กม.)

สำนักบริหารการทะเบียน
กรมการปกครอง

พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔

“มาตรา ๑๙/๓”

ผู้ซึ่งเจ้าบ้านหรือบิดามารดาไม่ได้
แจ้งเกิดให้ตามมาตรา ๑๘ เมื่ออายุครบ
๑๕ ปีแล้วอาจร้องขอต่อนายทะเบียน
เพื่อแจ้งการเกิด และให้นำความใน
มาตรา ๑๙/๒ มาใช้โดยอนุโลม